“Barış” ibadetini ihmal etmeyelim

Ayşe Hanım: “Dargınlık hakkında biraz bilgi verebilir misiniz? Yeterince bilgiyi bulamıyorum.”

Dargınlığı dostumuza verdiğimiz bir tür ceza olarak tanımlayabiliriz. Dostumuzu kendimizden mahrum etme cezası. Oysa unutmayalım: Hatalı, kusurlu, kabahatli ve günahkâr mü’minlere dargınlıkla ve konuşmamakla ceza vermemizi uygun bulan ne bir âyet, ne bir hadis mevcut değildir. Bilâkis suçu ve kabahati ne olursa olsun, dargın olmamak, küs durmamak ve dargınları barıştırmak, Kur’ân’ın “Mü’minler ancak kardeştirler. Öyle ise dargın kardeşlerinizin arasını düzeltin”1 emri gereğince bir sosyal ibadettir. Bilindiği gibi ibadetlerin belirli vakitleri vardır. “Mü’minlerle uhuvveti bozmamak ve barışı korumak” ibadetinin zamanı da bilhassa dargınlık ve kırgınlık zamanlarıdır. Bu sosyal ibadeti ihmal etmeyelim. Vaktinde, vakti girmiş bir namaz gibi, bir Allah emri olarak bu ibadeti de ifa edelim.

Mahşer gününde Cenâb-ı Hakkın buğz edeceği bir takım yanlış hareketlerini gördüğümüz ve hatta bize de zararı dokunan kimseler eğer mü’min iseler, yapmamız gereken şey, ıslâh olmaları ve yanlıştan kurtulmaları için duâ etmek ve yanlışta devam edenlere acımaktır. Onlarla konuşmayıp kin ve husûmet beslemekle, zaten var olan aramızdaki soğukluğu fırtınaya çevirmiş oluruz. Bu durum ise; 1- Bizim yararımıza olmaz, 2- Bizi onun zararından korumaz, 3- Allah katında makbul bir tavır olmaz, 4- Topluma esenlik getirmez, 5- Hasmımızı yanlış davranışından alıkoymaz. 6- Sadece şeytanı sevindirir.

Biz, Müslümanlara karşı yargıçmışız gibi davranamayız. Zararlı kimselerin zararlarından kendimizi elbette koruyalım. Ama barışı bozarak değil. Ona güleryüzümüzü eksik ederek değil. Ona selâm vermeyi keserek değil. Onunla konuşmayıp dargın durarak değil. Sadece uyanık olarak. Yani “hüsn-ü zan; ama adem-i itimadla” davranarak. Yani insanlara “iyi zan” besleyeceğiz; ama “güvenmeme” hakkımızı da kullanacağız. Her zaman gerekli zahirî tedbirleri alacağız.

Çoğu zaman dargın durmanın çok problemi çözeceği sanılır. Oysa dargınlık hiçbir problemi çözmez; aksine kör düğüm yapar. Çünkü dargın ortam, hasım tarafın düşmanlığı sürdürmesi için daha uygun bir zemindir. Öyle ki, hazır siz kendisiyle konuşmazken; o belki verdiği zararı artırmak da isteyebilir. Siz ise onunla konuşmadığınızdan tedbir almanız mümkün olmaz.

Öte yandan, Kur'ân; suç, kabahat ve kusurlar ile barış ve affı kesin çizgilerle ayırmakta ve çok net biçimde barışın ve affın sağlanmasından yana tavır koymaktadır. İnsanları affedenleri, "lütuf sahibi ve âlicenap" olarak takdim eden Kur'ân, kabahatlileri affedenlerin doğru bir davranış içinde olduğunu bildirmek için de, "Affetsinler, aldırmasınlar, Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? Allah, Äžafur'dur, Rahîm'dir"2 buyurmaktadır.

Hiç şüphesiz, çoğu zaman insanları affetmek dünyanın en zor işi olur çıkar. Ama bilinmelidir ki, bu zoru başaranlar, yani kendine ve duygularına hâkim olarak "affı" tercih edenler, Kur'ân nazarında en makbul adımı atmış olurlar. Bu makbûliyeti muhafaza etmek için, karşı taraf suçlu da olsa,—zaten karşı taraf suçlu olmadığında affı gerektiren bir husus da söz konusu olmazâ€"afta ve barışta ilk adımı atan taraf olmak olgunluk ve faziletten başka bir şey değildir.

Diğer yandan, barışta ve afta ilk adımı atan taraf olmak, takvaya ulaşmak için önemli bir çabadır. Nitekim Kur'ân, "takva sahiplerini" şöyle tanımlar: "Onlar, bollukta ve darlıkta sarf ederler. Öfkelerini yutarlar, insanların kusurlarını affederler. Allah, ihsan sahibi ve âlicenap olanları sever."3

Kur'ân'ın, o ulaşmak istediğimiz "takvâyı" sosyal davranışlarımızla izah etmesi ne düşündürücü değil mi? Hani; namaz kılmak, oruç tutmak, tesbih çekmek, zikir yapmak gibi şahsî ibâdetler yerine, takvâya ulaşmak için "1- Hayırda sarf etmek, 2- Öfkeyi yutmak ve 3- İnsanları kayıtsız şartsız affetmek" gibi sosyal davranışların öne çıkarılması, barışın ve affın Kur'ân nazarında ne derece önemli bir amel olduğunun en net ifâdesidir.

Keza, şu âyetler de af ve barış çağrısı niteliğindedir:

* "Kim affeder ve barışırsa, onun sevabı Allah'a aittir.",4

* "Kim sabreder ve affederse; işte bu, işlerin en değerlisi ve en faziletlisidir."5

Dikkat edilirse; Kur'ân, "Karşı taraf hatasızdır, suçsuzdur, kabahatsizdir, kusursuzdur" demiyor. Yalnızca işlerin mahşer gününe bırakılmasını istiyor. Dünyada ise affın hâkim kılınmasını emrediyor.

Bediüzzaman Hazretleri bu âyetlerin tefsirine bir risâle tahsis eder ve uhuvvetin önemini zengin bir perspektifte izah eder. Mü'minlerin kusurlarını, kabahatlerini ve hatalarını birer "âdi çakıl taşına" benzeten Üstad Said Nursî Hazretleri, bu âdi taşlar yüzünden mü'minin kalbindeki Kâbe hürmetinde bulunan îmânın ve Uhud Dağı azametinde bulunan İslâmiyet'in yok sayılamayacağını beyan eder ve îmân ehline

karşı “kinin, adâvetin, şikâkın, ayrılığın ve dargınlığın” muhakkak sona erdirilmesi çağrısında bulunur.6

İnsanlara, belirli aksi davranışlarında, belli ölçülerde tavır koymayı ve tepki vermeyi elbette haklı bulabiliriz. Ancak bu tavır ve tepkide ölçünün kaçırılarak dargınlığa ve kırgınlığa dönüştürülmesi ve af ve barışın geciktirilmesi Kur’ân’ın kabul edeceği bir davranış değildir.

Binâenaleyh, dargınlığı sürdürmek yerine, hasmımızı affa mahkûm etmek de pekâlâ bir cezaî müeyyidedir. Hasmımızı yaptıklarından mahcup olmaya iten davranış, husûmeti sürdürmek değil; affı başarmak ve barışı korumaktır.7

Dipnotlar:
1- Hucurât Sûresi, 49/10.
2- Nûr Sûresi, 24/22.
3- Âl-i İmrân Sûresi, 3/133, 134.
4- Şûrâ Sûresi, 42/40.
5- Şûrâ Sûresi, 42/43.
6- Mektûbât, s. 254.
7- Mektûbât, s. 256.